

SIVISTYSTOIMI

Sivistystoimen vastualueet

- Sivistystoimen hallinto
  - o sivistystoimen hallinto
  - o toisen asteen koulutus
- Varhaiskasvatuspalvelut
  - o varhaiskasvatus (päivähoito)
  - o esiopetus
  - o kotihoidon tuki
- Perusopetus
- Hyvinvointipalvelut
  - o kulttuuritoimi
  - o liikuntatoimi
  - o nuorisotoimi
  - o kirjasto
  - o vapaa sivistystyö

Yleisenä tavoitteena on tuottaa ja toteuttaa kuntalaisille ajanmukaiset varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelut lähellä asukkaita.

Tavoitteena on kunnan strategian mukaisesti kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen.

Sivistystoimen palvelut tuotetaan tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Kunnan elinvoimaisuuden sekä asukkaiden aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen on keskeistä sivistystoimen kaikkien palvelujen järjestämisessä. Hyvinvoinnin edistämisessä on tärkeää myös moniammatillinen tiimityö.

Toimialan suunnitelman yleisperusteet ja kehitysnäkymät 2017–2019

Esiopetuksen lapsimäärät vaihtelevat 16–23 lapsen välillä vuosittain. Perusopetuksen 1.–9. luokkien oppilasmäärä 20.9.2016 on 191 ja oppilasmäärä laskee ennusteen mukaan 8 prosenttia suunnitelmajakson aikana.

Tällä hetkellä 0–6 -vuotiaita lapsia on n. 130, joista varhaiskasvatuksen piirissä on 71 lasta.

Varhaiskasvatuslain mukaiset lasten ja aikuisten väliset suhdeluvut pysyvät ennallaan. Subjektiiivista oikeutta on rajattu 1.8.2016 alkaen siten, että kaikilla lapsilla on oikeus varhaiskasvatuksen 20 tuntia/viikko, 84 tuntia/kuukausi. Varhaiskasvatusta järjestetään kokopäiväisesti, jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat työskentelevät kokoaikaisesti, opiskelevat päätoimisesti, toimivat yrittäjinä tai jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia.

Uusien valtakunnallisten varhaiskasvatuksen perusteiden pohjalta laaditaan paikallisella tasolla oma varhaiskasvatussuunnitelma, joka otetaan käyttöön 1.8.2017.

Esiopetuksessa noudatetaan 1.8.2016 käyttöön otettua suunnitelmaa. Tietotekniikan käytön lisääntyminen kasvatus- ja oppimistehtävissä asettaa haasteita henkilöstön osaamiselle, laitteiden hankinnalle ja ylläpidolle sekä oppimisympäristöjen kehittämiseksi.

Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2016 1.–6. luokilla. Opetussuunnitelmauudistus jatkuu siten, että uusi opetussuunnitelma OPS2016 otetaan käyttöön 1.8.2017 alkaen portaittain 7.–9. luokilla. Opetussuunnitelmauudistuksessa korostuvat oppilaiden osallisuus, digitalisaation tuomat mahdollisuudet ja laaja-alainen osaaminen. Opetussuunnitelman jalkauttaminen vaatii laitteistojen ja uusien oppimateriaalien hankintaa sekä henkilökunnan koulutusta. Uudistuksen myötä lisääntyvä valinnaisuuden määrä vaatii myös lisää opetuksen tuntiresurssia, jotta pienille 20–30 oppilaan ikäluokille voidaan taata monipuolinen valinnaisainetarjonta.

Hartolan Yhtenäiskoulun tiloja on laajennettu ja peruskorjattu vuosina 2015–2016. Tilat ovat terveelliset, toimivat ja asianmukaiset

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa sivistystoimen palvelujen tuottaminen lähellä asukkaita kustannustehokkaasti. Sivistystoimen hallinto vastaa toiminnan suunnittelusta ja koordinoinnista sekä osallistuu kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Toimivien ja ajanmukaisten varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelujen tuottaminen lähialueella kustannustehokkaasti.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Toimivat ja ajanmukaiset palvelut	Vaikuttavuustavoitteet Toimintasuunnitelmien mukaisten palvelujen tuottaminen	Henkilöstön kehityskeskustelut	Henkilöstön koulutus ja esimiestyön tukeminen
Tuottavuustavoitteet Taloudelliset rakenteet ja	Tuottavuustavoitteet Taloussuunnitelmien	Osavuosisikatsaukset	Taloussuunnitelman

toimintamallit	mukaiset palvelut		toteuttaminen
----------------	-------------------	--	---------------

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten myönteistä kasvua, kehitystä ja oppimista sekä tukea lapsiperheiden hyvinvointia ja kasvatusystyötä. Varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat monipuolisia palveluja lapsiperheille vastaten lasten varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä varhaisen tuen tarpeisiin.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Varhaiskasvatuslain mukaisten palvelujen tarjoaminen.</p> <p>Lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaaminen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen.</p> <p>Motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö.</p>	<p>Monipuolisten palvelujen tuottaminen kysyntää vastaavasti.</p> <p>Lapsen edun mukaiset, laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut.</p> <p>Varhaiskasvatuksen kehittäminen.</p> <p>Henkilöstön täydenniskoulutuksen ja työyhteisön kehittäminen.</p>	<p>Asiakaskyselyt</p> <p>Tammikuussa 2017 maakunnallinen varhaiskasvatusta koskeva kysely (huoltajat, henkilökunta ja 3-5 v. lapset)</p> <p>Henkilöstökyselyt ja kehityskeskustelut.</p>	<p>Kyselyn tuloksia hyödynnetään palvelujen suunnittelussa ja lasten osallistamista lisätään ottamalla heidät mukaan toiminnan suunnitteluun.</p> <p>Kyselyn tulokset otetaan huomioon palvelujen kehittämissessä ja toiminnan suunnittelussa. Uusi varhaiskasvatuslaki ja esiopetussuunnitelma ohjeistavat työntekijöitä. Yhteistyö huoltajien kanssa, vasu-keskustelut. OHR:n palaverit 1 x kuukaudessa.</p> <p>Lähikuntien kanssa yhteinen koulutus-päivä kerran vuodessa. Hyödynnetään PHKS:n koulutus-tarjontaa. Henkilökohtainen koulutustarve huomioon. Tyhy-toimintaan osallistuminen. Työnohjaus vuorovaikutustaitojen ja ilmapiirin parantamiseksi</p>
tuottavuustavoitteet			
<p>Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta.</p>	<p>Joustavat, tarkoituksenmukaiset sekä kehittyvät palvelut ja organisaatio.</p>	<p>Lasten lukumäärä eri palveluissa</p>	<p>Suhdelukujen mukainen lapsimäärä. Henkilökunnan tarkoituksenmukainen</p>

	Sähköisten ohjelmistojen käytön kehittäminen.	käyttö, sijaistaminen. Koulutus
--	---	------------------------------------

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotia Vantussa, ryhmisi Onnimannissa ja perhepäivähoitokodeissa (kolme hoitajaa). Ryhmisi Onnimanni toimii myös vuorohoitoyksikkönä. Varhaiskasvatuksen eri vaihtoehdot järjestää päivähoitoa säilytetään.

Esiopetus

Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaalle tarjottavaa maksutonta, perusopetuslain määrittelemää ja esiopetuksen mukaista opetusta. Uusi Esiopetuksen opetussuunnitelma on otettu käyttöön elokuussa 2016. Esiopetuksen tavoitteena on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetusta järjestetään päiväkotia Vantussa.

Varhaiserityiskasvatus

Erityistä kasvatukselta vaativat lapset pyritään sijoittamaan Vanttuun, jossa heidän on mahdollista saada asiantuntevaa ohjausta ja neuvontaa koulutetulta henkilökunnalta. Varhaiserityisopettajan palvelut järjestetään ostopalveluna 2 pv/kk.

Kotihoidon tuki

Kotihoidon tukea myönnetään vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa (päivähoidossa). Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen).

Tunnuslukuja	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TS 2017	TS 2018
€/Vuosi	112.263	118.751	105.000	112.000	112.000

Tunnuslukuja:	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TS 2017	TS 2018
Lasten määrä - yhteensä varhaiskasvatuksessa -esiopetuksessa	69,5	66 14	71 17	68 17	68 17

<i>päiväkotihoidossa</i>		19	18	17	17
<i>-perhepäivähoidossa</i>	34	33	36	34	34
<i>(Onnimanni+pph)</i>					
<i>Päivähoitopaikan</i>					
<i>hinta €/pv/lapsi</i>					
– Vanttu		58 euroa			
– Onnimanni		69 euroa			
– Pph		59 euroa			
ulkoiset menot + hallintomenot /läsnäolopäivät					
<i>Esiopetuksen hinta</i>		38 euroa			
<i>€/esioppilas</i>					
<i>laskettu</i>					
<i>menot/läsnäolopäivät</i>					

PERUSOPETUS

Päijät-Hämeen koulutuspoliittiset linjaukset esi- ja perusopetuksessa ovat:

1. Osaamisalojen yhdistelmillä ajankohtaisuutta (monialaiset oppimiskokonaisuudet)
2. Työelämä ja yrittäjyys koulutuksen ytimessä (ohjauksen tehostaminen)
3. Oppimisen metataidot osataan vauvasta vaariin (rohkaiseva ohjaus oppimisprosessin aikana)
4. Sytjätymiseen tartutaan napakasti (tukeva ja välittävä vuorovaikutus)
5. Kansainvälistä yhteistyötä lisätään (maahanmuuttajien kotoutuminen ja suvaitsevaisuus)

Edellä mainitut kohdat 1–5 ovat seudun kuntien yhteinen strateginen linjaus maakunnan esi- ja peruskoulutusta koskevaan päätöksentekoon. Linjaukset ovat olleet mukana uudistetun opetussuunnitelman valmistelussa ja ne on sisällytetty seudulliseen esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmaan Päijät-Hämeen kunnissa noudatettaviksi toimenpiteiksi.

Perusopetusta annetaan Hartolan Yhtenäiskoulussa, joka tarjoaa lähikouluperiaatteella opetuksen myös vaikeammin vammaisille oppilaille koulun pienryhmässä. Naapurikunnilla on mahdollisuus ostopalveluna saada oppilaalleen Hartolan pienryhmässä vapaaksi jäävä koulupaikka.

Muut erityistä tukea tarvitsevat oppilaat opiskelevat inklusion periaatteella oman ikäluokkansa yleisopetuksen ryhmässä laaja-alaisten erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien tuella .

Lukuvuonna 2016–2017 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita on koulussa 8,9 % ja tehostettua tukea saavia oppilaita 16,2 %. Suomessa perusopetuksessa vuonna 2014 oli tehostettua tukea saavien osuus keskimäärin 7,5 % ja erityistä tukea saavien osuus keskimäärin 7,3 %.

Lukuvuonna 2016–2017 koulussa annetaan myös perusopetukseen valmistavaa opetusta maahanmuuttajanuorille omassa opetusryhmässään. Lukuvuonna 2017–2018 varaudutaan antamaan aikuisten perusopetusta maahanmuuttajanuorille omassa opetusryhmässään.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet Lasten ja nuorten oppimisen, kasvun ja kehityksen sekä perheiden kasvatustehtävän tukeminen. Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähteen sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähteen sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Lasten ja nuorten tasapainoisen oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen ja tukeminen	Oppimisen rohkaiseva tukeminen Syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisy Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen	KiVa-koulu kysely Laajan terveystarkastuksen avainindikaattorit	Kiva Koulu -ohjelma Kouluterveyskysely Liikkuva Koulu Vanhempien tapaamiset Yksilökohtainen oppilashuolto Aamu- ja iltapäivätoiminta
Oppilaiden jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeellisten tietojen ja taitojen saavuttaminen	Monipuolinen ja laadukas opetus TVT-taitojen parantaminen Jatko-opintovalmiuksien turvaaminen	Opetustunnit/oppilas Koulupudokkaiden määrä Maakunnallinen arviointi	Opetussuunnitelman ja toimintasuunnitelmien toteuttaminen Monipuolinen opetus- ja valinnaisainetarjonta Etsivä nuorisotyöntekijä koululla viikottain Koho-jaksot Nuorten työpajalla
Motivoitunut, hyvinvoiva ja työhönsä sitoutunut henkilöstö	Fyysisten työolosuhteiden parantaminen Täydennyskoulutuksen tarjoaminen Tyhy-toiminnan monipuolistaminen	Henkilöstökyselyt Kehityskeskustelut	Tyhy-toiminta Koulutussuunnitelmien toteuttaminen
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta	Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti Opetusryhmien järkevä muodostaminen Kiinteistön järkevä ja monipuolinen käyttö	euroa/oppilas Keskimääräinen ryhmäkoko Tilojen käyttöaste	Henkilöstösuunnitelman ja toimintasuunnitelman yhteensovittaminen Tilojen joustava käyttäminen

Tunnuslukuja

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2017	TA 2018	TA 2019
--	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Oppilasmäärä 20.9.	231	203	191 16 valm.	181 20 aik. po	180 15 aik po	176
€/oppilas ilman vammaisopetusta	9 702	10 394	11 473			
€/oppilas sisältää vammaisoppilaat	10 454	10 581	12 236			
Ryhmäkoko (ka)	15,3	15,6	14,7	14,9	14,7	13,5

HYVINVOINTIPALVELUT

Perustehtävänä on tuottaa yhteistyössä järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa laadukkaita kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita, jotka edistävät asukkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisäävät yhteisöllisyyttä.

KULTTUURIPALVELUT

Monipuoliset kulttuuripalvelut vahvistavat mielekästä elämää ja luovuutta ja kasvattavat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä paikallista identiteettiä. Rikas paikallinen kulttuuri saa asukkaat kokemaan hyvinvointia ja lisää yhteisöllisyyttä. Se luo myös kunnan matkailuun vetovoimaa. Kulttuuritoimi järjestää taide- ja kulttuuritapahtumia ja pyrkii ottamaan huomioon kaikenikäiset. Suosituin elokuvatapahtuma on kulttuuriviikon Outolintu -elokuvayö, joka tavoittaa myös vapaa-ajan asukkaat. Kunta järjestää Vanha-Koskipäässä Mailo Talvio –salongissa 27. taidenäyttelyyn.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet Yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi järjestetään monipuolista kulttuuritoimintaa kaikenikäisten tarpeet huomioiden. Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Yhteisöllisyyden lisäämiseksi järjestetään monipuolista kulttuuritoimintaa kustannustehokkaasti kaikenikäisten tarpeet huomioiden	Hyvinvointia lisäävät edellytykset taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle Edistetään kunnan vetovoimaa näkyvällä, paikallisella kulttuuritarjonnalla sekä korkeatasoisella Maila Talvio -salongin taidenäyttelyllä	Kunnan kulttuuritilojen ja ympäristön hyödyntäminen Asiakaspalautteet	Monipuolinen, kuntalaisia kehittävä, kysyntään vastaava kulttuuritarjonta Paikallinen ja seudullinen yhteistyö kulttuuritapahtumissa esim. esiintyjät Elokuvayhteistyö 3 x v Keski-Suomen Elokuvakeskuksen kanssa sekä seutukuntien kanssa Avustukset

LIIKUNTAPALVELUT

Liikuntapalvelujen päätavoite on tietoisuuden lisääminen omatoimisen liikunnan mahdollisuuksista ja liikkumiseen tukeminen yhdessä järjestöjen kanssa sekä tarjota edullisia, ylläpidettyjä ja valvottuja tiloja ja paikkoja liikkujien käyttöön. Sisäliikuntapaikkoina toimivat liikuntamaja ja monitoimihalli KunkkuAreena. Yhtenäiskoulun yhteyteen valmistunut lähiliikuntapaikka ja liikuntamajan ympäristö luovat erinomaiset edellytykset ulkoliikunnan harrastamiseen.

Terveysliikunnan tarve lisääntyy väestön voimakkaan ikääntymisen myötä. *Aktiivisemmaksi askel kerrallaan* - hanke on juurruttanut terveystoiminnan ammattilaisen, liikuntaneuvojan liikuntapalvelut kuntaan. Hanke mahdollistaa liikuntaneuvonta- ja asiantuntijapalvelut ostopalveluna kahtena päivänä viikossa Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilulta. Liikuntaneuvoja järjestää liikuntapalvelujen ja järjestöjen kanssa liikuntatapahtumia ja kuntotestauksia. Liikuntaneuvojan uudet asiakaskontaktit ovat kasvaneet vuonna 2016 50 prosenttia.

Terveystoimintahanke päättyy vuonna 2017. Uuden kokopäiväisen hyvinvointiohjaajan toimen avulla kasvatetaan mielenkiintoa liikunnan terveystoimintoihin. Hyvinvointiohjaaja pyrkii vakiinnuttamaan liikunnan osaksi jokaisen kuntalaisen terveyttä tukevaan elämäntapaan. Terveet elämäntavat vähentävät syrjäytymisen riskiä kaikissa ikäryhmissä. Järjestötyössä ja liikunnan ohjauksessa tarvitaan uudenlaisia toimintamalleja. Hyvinvointiohjaaja huolehtii liikuntapaikkojen varauksista ja liikkumiseen innostavan liikunnan järjestämisestä.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet Edistetään eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla tasapuolisesti Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Edistetään tasapuolisesti eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla	Tietoisuus omatoimisista liikuntamahdollisuuksista Liikuntaan ohjaaminen ja tukeminen liikuntapaikkojen saavutettavuudella ja asiantuntevalla ohjauksella	Kävijämäärät, hyvinvointi-indikaattorit, osallistujien määrä, kuntalaiskeskustelut	Vakiintuneet tapahtumat ja aktivointitoimenpiteet Mainonta ja varausjärjestelmä sisä- ja ulkoliikuntapaikoista
Toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen liikunnan avulla	Erityis- ja terveystoiminnan palveluiden kattavuus yksilölliset tarpeet huomioiden Riittävät resurssit ja ammattitaito ohjata myös erityisryhmiä Paikallinen ja seudullinen	Kuntotestit, kyselyt Kehitetään liikunta/hyvinvointi-passi liikuntalähetteen saaneille liikkumisen seurannan tueksi	Varauskalenteri Uusi kokopäiväinen hyvinvointiohjaaja Liikuntatapahtumat ja ohjaajien koulutus Seudulliset aluefoorumit ja

	yhteistyö mm. liikuntalajeissa joita kunnassa ei voi harrastaa		järjestötyön kehittäminen Toimintasuunnitelmat Asiantuntijuus ostopalveluna
Yhteisöllisyys ja paikallisen osaamisen kehittäminen	Liikuntamahdollisuuksien saavutettavuus Seuratoiminnan ajantasaistaminen Järjestöjen välisen yhteistyön edistäminen	Avustukset €/asukas	Matalan kynnyksen liikuntaryhmät Haasteet ja kampanjat Kurssit, säännölliset tapaamiset Liikuntavastaavien rekisteri

NUORISOPALVELUT

Tavoitteena on kartoittaa ennaltaehkäisevän nuorisotyön toimintamuotoja ja vahvistaa moniammatillista yhteistyötä nuorten ajankohtaisissa asioissa mm. seutukuntien nuorisotyöntekijöiden, Ankkuritiimin, Mannerheimin Lastensuojeluliiton, 4H:n, Itä-Hämeen opiston, Hartolan seurakunnan ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa.

Kunnan omistama nuorisotyön yhteinen tila 26.9.2016 alkaen mahdollistaa nuorten 7–29 -vuotiaille suunnatut ajankohtaisiin asioihin ja kasvun haasteisiin painottuvat ryhmät ja räätälöidyn toiminnan. Kunnan erityisnuorisotyössä tukevat Nuorten Työpaja Signaali- ja Hartolan etsivä -hankkeet. "Nuorten talolla" toimiva Nuorisotila Nuokku on lasten ja nuorten suvaitsevaisuutta, päihteettömyyttä ja itsenäistymistä tukeva valvottu ja ohjattu vapaa-ajan viettopaikka. Nuokku on avoinna tammi-toukokuun ja syys-joulukuun kolmena iltana viikossa sekä kesällä kerran viikossa. Nuokku-valvontaa ja -ohjausta tehdään yhteistyössä Etsivän, 4H:n, MLL:n ja seurakunnan kanssa. Nuorisotapahtumia järjestetään osallistamalla nuoria toimintaan yrittäjien ja järjestöjen kanssa. Teemme vakiintunutta, seudullista yhteistyötä mm. nuorisovaltuustojen toiminnassa sekä nuorten parissa työskentelevien henkilöiden kanssa.

Kunta on osatoteuttajana Koulutuskeskus Salpauksen hallinnoimassa ESR:n rahoittamassa *Opintie-hankkeessa*. Hankkeessa työskentelee yksi kunnan työ- ja yksilövalmentajana yhteistyössä Sysmän ja Hartolan työpajojen, etsivien sekä nuorisotoimen kanssa. Tavoitteena on tukea opinnoissa peruskoulun keskeyttäneitä tai keskeyttämisvaarassa olevia nuoria.

Nuorisopalvelut vastaa nuorten kesätyöllistämisestä. Hartolan Lionsien ja Yrittäjien tukemia kesätyöpasseja jaetaan vähintään 60 kpl alle 18-vuotiaille nuorille. Nuorten kesätyöllistämisen tavoitteena on lisätä nuorille heidän tarvitsemiaan valmiuksia toimia työmarkkinoilla.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta: päihteettömyyttä, suvaitsevaisuutta ja itsenäistymistä

vahvistaen.

Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta Päihitteetön ja itsenäistymistä tukeva, valvottu vapaa-ajan viettopaikka Nuorten ajankohtaisissa asioissa tukeminen Nuorten osallistaminen ja kuuleminen Liikuntayhteistyö järjestöjen ja asiantuntijoiden kanssa Suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus	Nuorisotila Nuokku aktiivikäytössä 7-29 -vuotiaille lapsille ja nuorille eri ryhmin ja pajoin Ennaltaehkäisevä, moniammatillinen seudullinen nuorisotyö (mm. nuoriso-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset, poliisi) Osallistuminen järjestettyihin tapahtumiin, ohjattuun ohjelmaan ja retkiin Nuorisovaltuusto on aktiivinen vaikuttaja Monikulttuurinen nuorisotyö ja kotouttamiseen tähtäävät toimenpiteet Hartolan Ryhmäkodin kanssa	Hyvinvointi-indikaattorit ja tutkimukset Tapahtumien lukumäärä ja kävijämäärät sekä annettu palaute Yhteydenotot vanhemmilta, oppilaitoksista ja viranomaisilta	Nuorisovaltuusto kokoontuu säännöllisesti tehden yhteistyötä seutukuntien NuVien kanssa 1-2 tapahtumaa, 1-2 retkeä ja ohjattua tekemistä pääsääntöisesti koulun loma-aikaan Ajankohtaisissa asioihin ja muutokseen reagoiminen mm. kampanjat, tarvittaessa käytetään asiantuntijoiden lisäpalveluita (mm. Selvä Pää -, Liikenneturvallisuus-kampanjat) Liikuntaan ja harrastuksiin tukeminen sekä yksilölliset terveysliikuntapalvelut myös nuoren perheelle Uimakoulut Tutustutaan mm. AVARTTI-kansainväliseen nuorisotoimintamalliin
Ennaltaehkäisevä ja räätälöity erityisnuorisotyö tukitoimenpiteineen	Etsivä nuorisotyöntekijä ja Nuorten Työpaja Signaali pyrkii tavoittamaan kaikki alle 29-vuotiaat ilman koulutusta tai työtä olevat nuoret sekä ne, joilla on riski jäädä koulutuksen ja / tai	Asiakkaiden määrä Positiivisten jatkosijoitusten määrä	Päivystysajat ja jalkautuminen oppilaitoksiin Etsivän keskustelut kaikkien 9.-luokkalaisten kanssa yhdessä koulukuraattorin

	työelämän ulkopuolelle	Kouluterveyskyselyn tulokset	kanssa Saumaton yhteistyö etsivän ja työpajan välillä Avoin keskustelufoorumi tärkeiden sidosryhmien kanssa esim. päihdetyön-ammattilaiset ja poliisi
Työttömien nuorten toiminnallinen ja suunnitelmallinen aktivointi	Nuorten työpaja auttaa nuoria sijoittumaan koulutukseen ja työelämään sekä parantamaan itsenäistymistä ja elämäntapojen hallintaa Startti- yms valmennusten ja erilaisten aktiviteettien kehittäminen	Nuorten työpajalla sopimukselliset nuoret ja etsivällä sopimuksettomat kontaktit; asiakasmäärä ja valmennuspäivät Työvoimaviranomaisten tapaamiset	Räätälöity pajapaikka kaikille sitä tarvitseville työttömille nuorille Valmennusten kehittäminen etsivän nuorisotyöntekijän ja toimintakeskuksen kautta Moniammatillinen seutuyhteistyö Hankkeille myönnettävä avustus
Nuorten toimintakyvyn lisääminen ja vahvistaminen	Ohjataan nuoria terveellisiin, päihdeettömiin ja vastuullisiin elämäntapoihin Yksilölliset liikuntapalvelut liikuntaneuvojalta sekä nuorille että ohjaajille	Liikuntaryhmiin osallistuvien määrä Hyvinvointi-indikaattorit, tutkimukset, kyselyt	Omaa matalan kynnyksen liikuntaa Kannustetaan käyttämään liikuntapalveluja liikuntaneuvojan kanssa Koulutusta ohjaajille Säännölliset tapaamiset sidosryhmien ja tarvittaessa vanhempien kanssa

<p>Työllistyminen, jatko-opinnot ja yrittäjyyskasvatus</p>	<p>Työpaja kannustaa työllistymiseen ja etsii uusia yrittäjyyden muotoja</p> <p>Yritys- ja oppilaitoksiin tutustuminen</p> <p>Työllistämistoimet niin että Nuorisotakuu toteutuu</p> <p>Etsivä ja työpaja ohjaavat nuoret koulutukseen, töihin tai työpajalle erilaisin tukitoimenpitein</p>	<p>Nuorisotyöttömien määrä</p> <p>Nuorten työpaja tekee oppilaitos- sekä tuettuja yrityskäyntejä</p> <p>Kuntouttava työtoiminta, työkokeilu</p>	<p>Kehitetään toimivat tukitoimenpiteet vaihtuviin asiakasmääriin</p> <p>Tuetaan opiskeluihin yhteistyössä oppilaitosten kanssa</p> <p>Uusi SPR:n yhteinen hanke nuorten itsenäisen elämän tukemiseen opiskelupaikkakunnalla v. 2017 Sysmän kanssa</p> <p>Kesätyöpaikat kesätyöpassilla yhdessä yritysten, yhdistysten ja eri toimijoiden kanssa</p> <p>Yrittäjyyskasvatuksen kartoitus</p>
<p>Työhyvinvointi ja moniammatillisuus</p>	<p>Osaava ja motivoitunut, pysyvä henkilöstö</p> <p>Lasten, nuorten ja nuorten aikuisten ajankohtaiset kasvuun ja kehitykseen liittyvät asiat ja toimenpiteet</p>	<p>Työhyvinvointikyselyjen tulokset</p> <p>Ammatillisen koulutuksen tarve (erityisen suuri muuttuvien ajankohtaisten asioiden vuoksi)</p> <p>Henkilöstön kuuleminen</p> <p>Kunnan ja seutukuntien moniammatillinen kuuleminen</p> <p>Nopea puuttuminen sidosryhmien kanssa</p>	<p>Toimenpiteiden kartoitus ja ennaltaehkäisy</p> <p>Avoin keskusteluyhteys ja tiimipalaverit</p> <p>Vastuujako</p>

Nuorisotoimi	TS 2016	TS 2017	TS 2018
Nuorisotapahtumat ja retket	100	400	400
Nuorten käyntikerrat nuorisotilassa (n. 90 Nuokku-iltaa/v)	1500	2000	2000
€ / asukas	26,25	25,00	25,00
€ / 7–29-vuotias nuori	176,75	150,00	150,00

NUORTEN TYÖPAJA -HANKE

Nuorten Työpaja Signaali tarjoaa 16–29-vuotiaille työttömille nuorille mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun työntekoon, räätälöityyn koulutuspolkuun ja opintojen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa sekä tukea avoimille työmarkkinoille työllistymiseen. Työpajalla kehitetään nuoren elämäntaitoja ja tuetaan terveellisiin elämäntapoihin.

	2016	2017	2018
Tavoitetut nuoret	35 nuorta	40 nuorta	45 nuorta
Pajalle tehdyt sopimukset	28 nuorta	30 nuorta	30 nuorta
Muihin toimenpiteisiin ohjatut nuoret	7 nuorta	10 nuorta	15 nuorta

HARTOLAN ETSIVÄ -HANKE

Hartolan etsivä -hankkeen **erityisnuorisotyöntekijän** kohderyhmänä on alle 29-vuotiaat nuoret. Hankkeen päätavoitteena on nuorten kokonaisvaltainen hyvinvointi, erityisesti nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen sekä päihteettömyyden ja itsenäistymisen tukeminen myös opintopaikkakunnilla. Etsivä on mukana kartoittamassa ja kehittämässä toiminnallisia pienryhmiä. Etsivän uutena kohderyhmänä on kotouttamisprosessissa olevat Hartolan Ryhmäkoti ry:n alaikäiset maahanmuuttajanuoret.

	2016	2017	2018
Asiakkuudet	32	45	45
Asiakkaiden			

ikäjakauma:			
21-vuotiaat tai alle	26	39	39
22-29-vuotiaat	6	6	6

KIRJASTO

Hartolan kunnankirjasto kuuluu kunnan lakisääteisiin peruspalveluihin ja sen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, sekä sivistykseen. Kirjaston tehtävänä on mahdollistaa kansalaisvalmiuksien kehittäminen, kansainvälistyminen ja elinikäinen oppiminen.

Tavoitteet 2017–2019

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikutustavoitteet Lakisääteisten, kunnan peruspalveluihin kuuluvien kirjastopalvelujen tuottaminen.	Vaikutustavoitteet Ajantasaiset kirjastopalvelut tasavertaisesti kaikille kansalaisille. Kirjavinkkaukset lapsille, digipalvelujen kehittäminen.	Kokonaislainaus Kirjastokäynnit Kirjastoautopysäkit Aukiolotunnit Henkilöstön koulutus	Osallistuminen Päijät-Hämeen Lastu-verkkokirjaston sekä seudullisen kirjastoyhteistyön suunnitteluun, toimintaan ja toteutukseen. Oman kokoelman ajantasaisena pitäminen.
Tuottavuustavoitteet Kattavat kustannustehokkaat kirjastopalvelut.	Tuottavuustavoitteet Monipuolinen, ajantasainen kokoelma. Päivitetyt kirjastojärjestelmät ja verkkopalvelut. Ammattitaitoinen henkilökunta.	Lainat/asukas	Omatoimilehtilukusali 2017. Omatoimikirjasto lähitulevaisuuden näkymänä.

Tunnusluvut

Kirjastotoimi	TP 2015	TA 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Kokonaislainaus	44142	47 000	47 000	47 000	47 000
– pääkirjasto	33 450				
– kirjastoauto	10 692				
– kaukolainat	291				
(ei laskettu kokonaislainauslukuun)					
Lainat/asukas	17	18,5	18,5	18,5	18,5

Kirjastokäynnit yhteensä	24 167	25 000	25 000	25 000	25 000
– pääkirjasto	20 098				
– kirjastoauto	4069				

Aukiolotunnit	TP 2015	TA 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Kirjastoautopysäkit	45	43	45	45	45
Pääkirjaston aukiolotunnit yhteensä 1.1.–31.5. ja 1.9.–31.12.	1256 h				
Pääkirjaston aukiolotunnit talviaikana	35 h/vk	39 h/vk	39 h/vk	39 h/vk	39 h/vk
Pääkirjaston aukiolotunnit yhteensä 1.6.–31.8.	425 h				
Pääkirjaston aukiolotunnit yhteensä	1681	*1851	*1851	*1851	*1851
Pääkirjaston aukiolotunnit kesäaikana	33 h/vk	39 h/vk	39 h/vk	39 h/vk	39 h/vk
Henkilöstön koulutus yhteensä	20 pv	20 pv	18 pv	18 pv	18 pv

*Tuleviin aukiolotunteihin ei ole laskettu omatoimilehtisalin tuomia lisätunteja.

*Vuodesta 2016 lähtien ei ole laskettu erikseen kesä- ja talviaukioloaikoja, koska kirjastossa on vuoden 2016 alusta samat aukioloajat kesällä ja talvella.

Henkilötyövuodet	TP 2015	TA 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Kirjaston palkkaamat	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Palkkatuella	0,85	0,85	0,85	0,85	0,85
Yhteensä	3,85	3,85	3,85	3,85	3,85

SEUDULLINEN KIRJASTOYHTEISTYÖ

Päijät-Hämeen yhteinen verkkokirjasto LASTU

Lastu-verkkokirjastossa asiakas voi käydä tekemässä varauksia mistä Päijät-Hämeen kirjastosta tahansa ja valita noutopisteeksi oman kotikirjastonsa.

Lastu on toiminut touko-kesäkuun 2016 vaihteesta lähtien Päijät-Hämeessä.

LASTU on hyvä työkalu nykyajan kirjastonkäyttäjälle. Sen avulla voi varata aineistoa tietokoneella.

Asiakkaille näkyvän Lastun takana on Origo-kirjastojärjestelmä, jonka lainaaja- ja aineistorekisteri yhdistettiin keväällä 2016 Päijät-Hämeen seudulliseksi kirjastopalveluksi.

Päijät-Hämeen kirjastojen kokoelmat tarjoavat lähes 1,2 miljoonaa kirjaa sekä musiikkia, kuvataallenteita ym. aineistoa asiakkaiden käyttöön.

Päijät-Hämeen kunnissa (Asikkala, Hartola, Heinola, Hollolla, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä) toimii yhteensä 18 kirjastoa ja 6 kirjastoautoa. Näissä asioi vuosittain 74 000 lainaajaa, asiakaskäyntejä on 2 miljoonaa ja lainauksia 3,7 miljoonaa.

VAPAA SIVISTYSTYÖ (KANSALAIPOISTO JA MUSIIKKIKOULU)

Vapaan sivistystyön palvelut ostetaan Itä-Hämeen Opistolta. Itä-Hämeen Opiston kansalaisopisto tarjoaa nuorille ja aikuisille mahdollisuuden kehittävään opiskeluun ja harrastamiseen. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetuksen mukaista musiikin perusopetusta.

Musiikkikoulussa on mahdollista suorittaa musiikin perusopetuksen yleinen oppimäärä. Vapaan sivistystyön opetus järjestetään opiston omien tilojen lisäksi kunnan eri kiinteistöissä.

Tunnuslukuja:

	TP 2015	TA 2016	TA 2017	TA 2018	TA 2019
Kansalaisopisto euroa	18 735	21 673	22 000	22 000	22 000
Musiikkikoulu euroa	21 048	24 422	25 000	25 000	25 000